

EXERCICI 1

Llig el següent fragment de la novel·la històrica *Crim de Germania* de Josep Lozano i contesta les qüestions que tens a continuació:

*...El poble estava malcontent. Ja feia uns anys que les passàvem molt magres. Hi havia fam, la lletja fam. El blat **mancava**, i els forners especulaven amb el preu del pa. A banda, hi havia els censals, la pesta i els crims dels nobles contra el poble.*

*L'any 1517 del Nostre Senyor, vàrem sofrir una de les pitjors **revingudes** del Guadalaviar. L'any següent, Barba-rossa atacà Xilxes i va saquejar Dénia i Alacant. Nosaltres sabíem que la moreria ajudava **impunement** els pirates de l'Alger i d'Orà; però els **serfs agarens** vivien sota **l'aixopluc** dels senyors, i no podíem fer res contra ells.*

*Les veus del poble reclamaven justícia contra aquell estat de coses. Els cristians de sang vella, desitjàvem, esperàvem amb **deler** el dia de la venjança. Per si tot açò no bastàs, l'any vinent tornà la pesta a les nostres llars. I fou tan gran l'epidèmia, que les autoritats, emporugides, se n'anaren de la ciutat, fugiren al camp, amb la por de la mort penjada a les esquenes. I nosaltres, els **menestrals**, aprofitàrem l'escampada per a constituir-nos en Germania.*

... En octubre ja era reestablerta la Germania. Els menestrals s'alçaven en armes contra els nobles de la ciutat; i, als pocs dies, també ho feien els llauradors cristians, contra els moriscats i els grans senyors que posseïen les terres.

*Els nobles, quina colla d'arrapacristos! El comportament dels agarens es comprenia: on va la corda va el poal, sempre darrere de la molleta de pa que els escuràs les dents. Però els nobles, això eren altres calces! Sempre han volgut el tros i el mos, la mareta i els ouets, el plat i les tallades. Com més tenen, més volen, més **cobegen**.*

Els camperols i els menestrals ens féiem el compte que qui res no té, res no pot perdre. La vida, sí. Però els altres, els nostres enemics, tot ho podien perdre: la vida, el benestar, els honors, les riqueses, el poder, les terres.

*... A instàncies meues, pel setembre de l'any passat, el Consell va prendre l'acord d'alliberar i emancipar els vassalls moros dels grans senyors terratinents, per tal de millorar aquells, i alhora privar els nobles de l'ajuda que d'ells prenien pel seu nombre i fidelitat. Però tot açò, amb altres projectes tan importants com el de repartir la terra entre els llauradors, va **quedar en fum de botja**.*

Veritat és que la revolta també la provocaren altres motivacions, i entre totes, l'afer dels nomenament dels virreis.

*El febrer de 1520, Adrià d'Utrecht jurà els Furs del Regne de València, com a representant de Carles I i, encara que era il·legal, els agermanats ho acceptàrem. Més tard els nobles admeteren com a virrei el comte de Mélito, que nosaltres mai no reconeguérem, que el poble mai no reconegué. (...) I el rei, ho hauria pogut **arranjar**? El nostre rei Carles I, nou emperador, anava en aquells dies capficat amb la **dèria** de l'imperi. Com si l'imperi haguera de fer florir **queviures**...*

El rei Carles I, sí: ell sempre ha anat a la seua; de tant en tant una pasteta, però ell sempre a la seua. (...) I el poble estava descontent; però ell, el rei, floreiant per ci per llà i sempre a la seua, que no és la nostra; decantant-se al principi per nosaltres; després pels senyors; i, darrerament, pels senyors i contra el poble. I encara alguns dels nostres victorejaven, malgrat tot, com bacoires beneïdes, el "Visca el rei Carles" i el rei a la seua, que no és la nostra.

El que acabes de llegir són les reflexions d'un agermanat condemnat a mort poc abans de ser executat per haver intervingut en la primera revolta de les Germanies:

- a)** Busca el significat de les paraules que apareixen al text marcades en roig (si saps alguna paraula o expressió sinònima que pugui substituir-les no cal que busques el significat al diccionari). Vés amb compte ja que si una paraula o expressió és polisèmica, només has de dir en seu significat què té en el context del fragment.
- b)** Quins fets provoquen que els menestrals es constitueixen en Germania per tal de revoltar-se contra els nobles?
- c)** Quina conjuntura puntual aprofiten els menestrals per constituir-se en Germania?
- d)** Per quins motius els agermanats estan en contra dels musulmans? De què els acusen?
- e)** Què intenten fer els agermanats amb els llauradors àrabs? Com acaba aquesta iniciativa?
- f)** Quina opinió li mereix al narrador el rei Carles I? De què l'acusa?

EXERCICI 2

Llig el següent fragment i contesta les preguntes que tens a continuació:

Ja feia quatre anys que l'actual emperador Carles, nét del seu espòs Ferran el Catòlic, li havia encomanat el governament del Regne de València, nomenant-la virreina, tot just després de la derrota dels agermanats. I li pregà que complís la llei, severament, amb tots els rebels que encara restaven en vida.

[...] En dos anys na Úrsula Germana de Foix havia sentenciat 800 persones i n'havia composades un nombre superior pel «crim de germania i unió popular». Al botxí Morro de Vaques, com que no donava coll a tanta feina, li havien buscat un ajudant, també molt tret en l'ofici: Zomba. El terror imperava per les terres valencianes i l'autoritat de *la reina de los valencianos*, com l'anomenaven per burlar-se'n els castellans,

es feia cada volta més contestada. El mite de l'Encobert no s'havia esvaït amb l'assassinat d'aquest jueu, i en poc de temps havien aparegut dos Encoberts. L'esperit de la revolta surava en l'aire i es feia cada vegada més palés. El duc de Calàbria, per distraure-la, havia aconsellat a la seua esposa de fer una festa més entre les innombrables i comentades festes que ella feia, per tal que el poble menut de València anàs oblidant, entre músiques i danses, els cinc darrers anys de negra repressió.

[...] Sa Majestat la virreina, que la por i els anys havien fet agressiva i desconfiada, no va acceptar de molt bon grat la disposició del seu marit, però al capdavant la va creure necessària.

—Que la plebs —va comentar Úrsula al seu espòs—, com els infants, cal reptar-la des de la primera desobediència. No donar-li pastetes ni peixet, que, com diu el proverbi, des de xicotet s'adreça l'arbret.

JOSEP LOZANO. *Crim de Germania*. Edicions Bromera

- a) En quina època ubicaries el que es descriu en aquest text? (pots arribar a dir l'any exacte!)
- b) Quin càrrec ostentava na Úrsula Germana de Foix? Quin parentiu la unia amb l'emperador Carles I? Com descriuries el seu caràcter?
- c) Atenent a la informació que dona el text, com descriuries la repressió després de les Germanies?
- d) Qui creus que devia ser l'Encobert?
- e) Què et sembla la idea de celebrar festes per a oblidar injustícies? Creus que funciona?
- f) Què significa el proverbi *des de xicotet s'adreça l'arbret* (aplicat al context del fragment)?

EXERCICI 3

Compara la vitalitat de la nostra llengua en la societat actual amb la que tenia just abans de la Guerra de Successió. Quines conclusions podem extraure?

EXERCICI 4

Després d'escoltar el *Romanç de cec d'Al Tall*, respon les preguntes següents:

Va ser a la tardor de 1705
que a Altea desembarcà
Baptista Basset,
com a general
de l'exèrcit de **Carles el d'Àustria**.
entrà a la Marina
i passejà per pobles i viles
i en moltes comarques
als **maulets** va distribuïnt armes
i donant raons,
convencent tots els llaudadors
que l'Arxiduc Carles
ha promés suspendre tributs i gravàmens
i tot el país
li va plantar cara al **borbó Felip V**.

Els reis i governants de tot Europa
es posen a l'aguait i al plet s'aboquen
que està en discussió
la corona dels regnes d'Espanya
i els dos aspirants
una guerra van a provocar,
buscant aliances
amb altres estats dos exèrcits preparen,
Felip de Borbó i Carles d'Àustria,
tals són els seus noms.

Al poble **van renàixer** les esperances
d'arrancar el poder als nobles senyors
i en poques setmanes el camí de València aplanaren
maulets i aliats dominaren pobles i ciutats.
D'una punta a l'altra el país **va tornar a obrir** les arques
per traure al carrer les senyeres contra el **botifler**
i l'arxiduc Carles a porta de Quart aclamaren
i el féu jurament d'obeir i defendre les **lleis**.

Del dia que ara esmente,
gardeu memòria,
el 25 d'abril de 1707.
Que trista batalla
va somoure la terra d'Almansa;
l'exèrcit borbó
al de l'Àustria va véncer d'un colp
i sense defenses

ocuparen comarques senceres.
Mal dia va nàixer
qui ordenà destruccions i matances.
Si el mal ve d'Almansa
amb raó diuen que *a tots alcança*:
No es pot oblidar
que en la boca del poble ha quedat.
Després que va sotmetre tot el país
i va tractar els homes amb gran crueltat
pensà que era l'hora
d'augmentar el poder de la seua corona
i sense tardança
promulgà el decret de **Nova Planta**
pel qual suprimia
les lleis i costums de la pràctica antiga
i ens va prohibir
que parlàrem la llengua d'ací.

Senyors i senyores,
de la història us hem fet el recompte;
Si voleu seguir
en els llibres està tot escrit.

- a) Qui era Baptista Basset?
- b) Com convenç Basset els llauradors valencians perquè donaren suport a la candidatura de Carles d'Àustria?
- c) Què pressuposen el verbs **van renàixer** i **van tornar a obrir**?
- d) Quines **lleis** va jurar defendre Carles d'Àustria?